

TARTU ÜLIKOOL
õigusteaduskond

Füüsilise isiku võlad ja nendest vabanemine õiguslikus ja antropoloogilises vaates

Toomas Saarma

Raha on meie hullus,
meie tohutu kollektiivne hullus

Väide „ igaüks peab oma võlad tasuma“ ei vasta tegelikkuses tõele, sest isegi tavapärase majandusteooria kohaselt ei pea see lihtsalt paika. Laenuandja peab võtma ka teatud riski.

Loomulikult sooviks laenuandja laenata Sulle raha, juhul kui suudad tõestada, et Sa ei vaja seda.

Euroopaliku võlgadest vabastamise mudeli võib visandada kolme tunnusjoone abil:

- 1) pääs võlgadest vabastamise menetlusse ei ole avatud igaühele, vaid selleks peavad olema täidetud materiaalsed eeldused;
- 2) võlgnikult eeldatakse menetluses võlgade tasumist kuni 3 aasta pikkuse maksekava alusel, olema aktiivne töö otsimisel ning vahetult ei ole võimalik võlgadest vabaneda;
- 3) võlgadest vabastamise oluline osa on võlanõustamine, milles osalemist võlgnikult eeldatakse ja menetluses oodatakse.

Ülemäärane võlgnevus põhjustab tõsist motivatsioonikriisi. Füüsilise isiku seisukohalt võib see hävitada tema majandusliku seisundi ja ettevõtlikkuse kogu eluks. Teisalt tuleb arvestada ohuga, et võlgnikuga seotud kulude ühiskonnale või lähikondsetele suunamine võib viia olukorrani, kus võlgnik ise üldse enam ei panusta.

Pankroti keskseteks elementideks on:

- 1) üldise täideviimise olemus,
- 2) kogu vara kohustuste täideviimise objektina,
- 3) kohtu järelevalve,
- 4) kõikide võlausaldajate osalemine,
- 5) varade jagamine lähtuvalt suhtelisuse põhimõttest,
- 6) võlausaldajate võrdne kohtlemine.

Lisaks võlgnikule „uue alguse“ võimaldamisele, on võlgadest vabastamise teiseks eesmärgiks võlgniku majandusliku teovõime taastamine.

Võlgadest vabastamisega tuleb esile ka võlgniku sotsiaalne maksetakistus , so olukord, kus võlgniku makseviivitus tuleneb tema elukorralduses toimunud välistest või ootamatutest muutustest, nagu tööpuudus, haigestumine või muu ettenägematu seik.

Suurtesse võlgadesse sattumise põhjused on sageli kompleksed ja paljude juhtumite taust on seotud sotsiaalse tasumise takistusega. Küsimus on selles, kumb on esmapõhjus, kas võlg või sotsiaalne probleem. See on vaatenurga küsimus. Põhjuste selgitamine vajab ressursse, millesse investeerimist on seni peetud vajalikuks olulise ühiskondliku eesmärgi – võla tasumise moraali – säilitamise huvides.

Vaesust Eestis kannatavad enim vanemaealised ja üksikvanema pered, seevastu lastega peredes see vähenes.

Suhtelises vaesuses elas 2021. aastal 22,8 % Eesti elanikkonnast, mis on läbi aastate kõrgeim määr.

Üksi elavate 65-aastaste ja vanemate vanusegrupis koges suhtelist vaesust 82,8 % elanikest.

Absoluutses vaesuses elas 2021. aastal ligi 18 000 inimest. Absoluutses vaesuses elavate inimeste leibkonna koosseisu arvestav kuu sissetulek oli väiksem kui 234 eurot.

Absoluutne vaesus oli suurim alla 65-aastaste üksi elavate inimeste (5,5 %) ja üksikvanemate (4,2 %) seas.

Vanuse järgi oli absoluutne vaesus kõrgeim 18–24-aastaste (2,6 %) hulgas.

Ilmajäetuses elavaid inimesi ehk neid, kes ei saa endale ühiskonnas levinud hüvesid lubada, oli 2022. aastal. Ilmajäetust koges 7 protsenti Eesti elanikkonnast ehk 92 100 inimest. Kõige rohkem tajuvad ilmajäetust 65-aastased ja vanemad elanikud (10,6 %).